

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	33507
Nom	Desenvolupament psicològic en el cicle vital
Cicle	Grau
Crèdits ECTS	6.0
Curs acadèmic	2021 - 2022

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
1311 - Grau de Treball Social	Facultat de Ciències Socials	3	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
1311 - Grau de Treball Social	8 - Desenvolupament Psicològic en el Cicle Vital	Obligatòria

Coordinació

Nom	Departament
PINAZO HERNANDIS, SACRAMENTO	306 - Psicologia Social
PONS SALVADOR, GEMMA	306 - Psicologia Social
TRENADO SANTAREN, ROSA MARIA	300 - Psicologia Bàsica

RESUM

L'assignatura *Desenvolupament psicològic en el cicle vital*, de caràcter obligatori i quadrimestral, s'inclou en el tercer curs del grau en Treball Social. Aquesta matèria està adscrita als departaments de Psicologia Bàsica i Psicologia Social de la Universitat de València, atès que tant els processos psicològics bàsics com els aspectes psicosocials són molt importants en el coneixement del *desenvolupament* de l'ésser humà des de la seua concepció fins a la vellesa.

En aquest tercer curs l'alumnat necessita enriquir la seua base teoricopràctica per poder afrontar les diferents tasques que li plantejarà l'exercici de la professió. En aquest sentit, l'objectiu general de l'assignatura *Desenvolupament psicològic en el cicle vital* se centra en la formació de l'alumnat en els coneixements teoricopràctics sobre l'activitat psicològica i el comportament que caracteritza les diferents etapes del cicle vital.

L'assignatura, que es divideix en 8 unitats temàtiques, comprèn una part introductòria, els contextos de socialització en què es desenvolupa l'ésser humà, les principals etapes del cicle vital i l'abordatge de les principals problemàtiques que poden sorgir en cada una d'aquestes etapes.

Per tant, els continguts de què tracta aquesta assignatura, des de la perspectiva de la psicologia bàsica i social, es consideren centrals per comprendre altres matèries i l'actuació dels equips professionals en l'àmbit del treball social.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

L'assignatura Desenvolupament psicològic en el cicle vital consta de 6 crèdits teoricopràctics que equivalen a 150 hores de treball de l'alumnat, i presenta una perspectiva, teòrica i aplicada, vinculada de manera especial amb les assignatures:

Activitat psicològica i comportament humà, centrada en l'estudi dels processos psicològics que permeten descriure, predir i explicar l'activitat cognitiva i del comportament de l'ésser humà.

Psicologia i sistema sexe-gènere, centrada en els aspectes psicològics

COMPETÈNCIES

1311 - Grau de Treball Social

- Que els estudiants tinguin la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Capacitat per a treballar i valorar de manera conjunta amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats les seues necessitats.
- Capacitat per a ajudar les persones perquè siguin capaces de manifestar les necessitats, punts de vista i circumstàncies.
- Capacitat per a actuar en la resolució de les situacions de risc amb les persones, així com per a les pròpies i les dels col·legues de la professió.
- Capacitat per a demostrar competència professional en l'exercici del treball social.
- Capacitat per a establir relacions professionals a fi d'identificar la forma més adequada d'intervenció.

- Capacitat per a intervenir amb persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats per ajudar-los a prendre decisions ben fonamentades sobre les seues necessitats, circumstàncies, riscos, opcions preferents i recursos
- Capacitat per a valorar les necessitats i opcions possibles per orientar una estratègia d'intervenció.
- Capacitat per a preparar i participar en les reunions de presa de decisions a fi de defensar millor els interessos de les persones, famílies, grups, organitzacions i comunitats.
- Capacitat per a potenciar les persones, famílies, grups i comunitats a fi que siguen capaços de resoldre les situacions en què es troben.
- Capacitat per a establir i actuar per a la resolució de situacions de risc prèvia identificació i definició de la seua naturalesa.
- Capacitat per a establir, minimitzar i gestionar el risc cap a un mateix i els col·legues per mitjà de la planificació, la revisió i el seguiment d'accions per limitar l'estrès i el risc.
- Capacitat per adquirir i dominar els coneixements disciplinats necessaris per a l'anàlisi de la societat contemporània, la seva estructura i la seva dinàmica, entre els quals s'inclou analitzar la complexitat dels fenòmens socials adoptant una perspectiva multidisciplinària (Economia, Dret, Sociologia, Antropologia, Història, Psicologia i Salut).

RESULTATS DE L'APRENTATGE

L'assignatura *Desenvolupament psicològic en el cicle vital* ha de permetre els estudiants l'adquisició de les capacitats i habilitats següent, que considerem bàsiques en la seua formació:

- (R.A-5) És capaç d'analitzar les fases que formen el cicle vital i els processos de desenvolupament de les persones al llarg d'aquest.
- (R.A-6) Coneix les diferents perspectives de les diverses ciències socials sobre el cicle vital.
- (R.A-7) És capaç de detectar els conflictes i desajustos que apareixen en la infància, l'adolescència, la joventut, l'edat adulta i la vellesa.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Els processos psicològics al llarg del cicle vital.

Els processos psicològics al llarg del cicle vital: bloc introductori.

Principals perspectives teòriques.

Principals mètodes d'investigació.

La interacció herència-ambient.

Principis bàsics de la psicologia del desenvolupament des de la perspectiva del cicle vital.

2. Psicosociologia de la família i la seua influència en el comportament humà.

Psicosociologia de la família i la seua influència en el comportament humà:

- Concepte de família.
- Funcions dels sistemes familiars.
- Diversitat de la vida familiar.
- Lafecció.
- Conflictes i desajustos en el sistema familiar.

3. Lactivitat psicològica i el comportament en la infància.

L'activitat psicològica i el comportament: anys preescolars i infància.

- Desenvolupament cognitiu i motor.
- El desenvolupament del jo, lautoconcepte, la identitat i lautoestima.
- La formació de vincles socials.
- Conflictes i desajustos: abús i maltractament psicològic.

4. Lactivitat psicològica i el comportament en ladolescència.

Lactivitat psicològica i el comportament en ladolescència:

- Desenvolupament cognitiu.
- Formació de la identitat, lautoconcepte i lautoestima.
- Els vincles socials. Popularitat, rebuig i conformitat.
- Paternitat adolescent.
- Conflictes i desajustos: agressió i conducta antisocial.

5. Lactivitat psicològica i el comportament en ladultesa primerenca.

L'activitat psicològica i el comportament en l'adultesa primerenca:

- Afrontament dels esdeveniments vitals estressants.
- Desenvolupament cognitiu.
- Intimitat i aïllament.
- Recerca d'intimitat, simpatia i amor.
- El paper del treball en la formació de la identitat. L'entrada al món laboral. La desocupació.
- Noves generacions: nini, indignats
- Conflictes i desajustos en ladultesa primerenca.

6. Lactivitat psicològica i el comportament en ladultesa intermèdia

L'activitat psicològica i el comportament en l'adultesa intermèdia:

- Estrès, salut i personalitat.
- Desenvolupament de la perícia.
- Generativitat enfront d'estancament.
- Estabilitat enfront de canvi de la personalitat.

Desenvolupament familiar I. La paternitat. La maternitat.

Desenvolupament familiar II. Infertilitat. Adopció.

La maduresa psicològica.

Conflictes i desajustos: Violència familiar i soledat.

7. L'activitat psicològica i el comportament en l'adulthood tardana.

L'activitat psicològica i el comportament en l'adulthood tardana.

La gent gran a Espanya.

Envel·liment actiu.

Canvis cognitius. Continuïtat i canvi.

Continuïtat i canvi en la personalitat.

Relacions socials i familiars I: parella-intimitat, afecte i sexualitat, relació pares grans-fills adults, el niu buit, relacions avis-nets.

L'eixida del món laboral: la jubilació i el seu impacte.

Aprenentatge al llarg de la vida.

Envel·liment actiu i solidaritat intergeneracional.

Ser avis. Els avis com a cuidadors auxiliars. La síndrome de làvia esclava. Els avis custodis.

Conflictes i desajustos en l'adulthood tardana.

8. L'activitat psicològica i el comportament en la tercera, quarta i cinquena edat: conflictes i desajustos.

L'activitat psicològica i el comportament en la tercera, quarta i cinquena edat: conflictes i desajustos.

Envel·liment i malaltia. Dependència i discapacitat.

Integritat (enfrent de desesperació). El paper de les històries de vida.

Canvis cognitius. La saviesa.

Envel·liment i malaltia. Fragilitat. Deteriorament cognitiu. Demències.

L'afrontament de la mort. La revisió de la vida.

Dol i viduïtat.

Soledat, aïllament, vulnerabilitat.

Maltractaments a les persones grans. Negligència. Elderspeak.

Latència en la dependència. Tenir cura del cuidador.

Els centenaris i els supracentenaris.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	60,00	100
Assistència a esdeveniments i activitats externes	10,00	0
Elaboració de treballs en grup	20,00	0
Elaboració de treballs individuals	10,00	0
Estudi i treball autònom	15,00	0
Lectures de material complementari	5,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	7,00	0
Preparació de classes de teoria	15,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	3,00	0
Resolució de casos pràctics	5,00	0
TOTAL	150,00	

METODOLOGIA DOCENT

A fi que l'estudiant adquireisca els objectius fonamentals de l'assignatura i les competències específiques, es proposen:

- Classes teòriques: lliçó magistral participativa, debats i discussions.

La lliçó magistral serveix bàsicament per presentar els continguts de l'assignatura. Així, cada sessió s'iniciarà amb un esquema dels continguts que s'hi abordaran i acabarà amb un resum dels aspectes més rellevants. Al mateix temps, s'hi promourà la participació dels estudiants amb la finalitat de possibilitar el diàleg crític que dinamitze el ritme de la classe. En aquest sentit, cada una de les sessions teòriques s'iniciarà amb una qüestió a resoldre que activarà la participació dels alumnes i, a continuació, es presentaran els continguts bàsics que s'abordaran en cada una de les unitats temàtiques.

- **Elaboració de mapes conceptuals i quadres sinòptics.**

La utilització d'aquestes estratègies d'ensenyament i aprenentatge milloren el processament de la informació adquirida a les classes presencials, amb la pràctica de la codificació, l'elaboració i l'organització del material objecte d'estudi.

- **Activitats pràctiques: role-playing, resolució de casos, aplicacions informàtiques, tallers.**

La finalitat principal d'aquestes activitats és doble: d'una banda, poder aplicar a casos reals o ficticis els conceptes que es presenten en les classes teòriques; de l'altra, posar de manifest la capacitat de treballar individualment i en grup, cosa que fomenta les habilitats de comunicació interpersonal. El desenvolupament d'aquestes activitats pràctiques inclourà treball sobre casos, role-playing, treball autònom de cerca bibliogràfica i debat de les lectures, material audiovisual, tallers i utilització d'aplicacions informàtiques.

- Activitats de tipus expositiu: exposicions teòriques, seminaris i presentació de treballs.

L'objectiu d'aquestes activitats se centra a dotar l'alumnat d'habilitats que els permeten reforçar els seus coneixements i habilitats de comunicació i crear el context adequat per intercanviar experiències i aprenentatges per mitjà d'una combinació de l'aprenentatge autònom i cooperatiu o col·laboratiu.

- Tutorització individual, grupal i/o virtual.

Sessions de tutories programades, individualitzades i grupals. S'hi farà una supervisió als estudiants perquè puguin realitzar un seguiment adequat de les seues activitats formatives.

Els **materials** que s'hi usaran inclouran manuals, articles, capítols, informes i altres tipus de documentació científica. Així mateix, s'hi utilitzaran qüestionaris i enquestes, junt amb material audiovisual.

Els treballs individuals i de grup s'han de presentar en la data prevista en forma d'informes que seguiran els models que a aquest efecte estaran disponibles en l'aula virtual.

Caldrà fer servir l'**aula virtual**, la plataforma d'aprenentatge electrònic triada per la Universitat de València per afavorir els processos d'ensenyament-aprenentatge, així com la interacció entre professor i alumne. Es tracta d'una plataforma fàcil d'utilitzar que ofereix múltiples possibilitats d'interacció.

L'adreça d'accés a aquesta plataforma és <http://aulavirtual.es>

AVALUACIÓ

El sistema de qualificació s'ajustarà a la legislació vigent.

La informació per obtenir la qualificació final de l'assignatura s'obtindrà mitjançant los següents procediments: avaluació final individual (examen final tipus test i resposta oberta) i avaluació contínua o de progrés (activitats realitzades en classe presencial, informes i/o treballs individuals i de grup, control d'assistència i participació, accés a continguts disponibles en l'aula virtual, proves realitzades a classe, etc.).

L'avaluació final individual s'ajustarà als objectius específics de la guia docent. Aquesta avaluació, que reflectirà l'esforç global de l'estudiant i el nivell aconseguit en finalitzar el procés d'ensenyament-aprenentatge de l'assignatura, es realitzarà després del període presencial de l'assignatura, en la data oficial proposada pel centre per a cada una de la convocatòries. Aquesta prova final per avaluar els objectius específics de l'assignatura serà escrita i representarà el 60% de la qualificació de global de l'assignatura.

Avaluació contínua o de progrés del treball realitzat pels estudiants al llarg del curs. Es farà a partir dels informes i comentaris escrits i orals presentats en les classes i/o en les tutories col·lectives o individuals, i de les diferents activitats realitzades. Aquesta part de l'avaluació és de caràcter formatiu, ja que permet un procés de retroalimentació per a l'alumne, i representarà el 40% de la qualificació de l'assignatura.

La nota final s'obtindrà de la suma ponderada de les notes de cada part de l'avaluació, sempre que ambdues s'hagen superat de forma satisfactòria (al menys 3 de 6 punts i 2 de 4 punts, respectivament).

En resum el sistema d'avaluació serà:

- Avaluació final individual (ponderació màxima 60.00%): prova escrita de resposta oberta (30%) y prova objectiva tipus test (30%).
- Avaluació contínua o de progrés (ponderació màxima 40.00%): avaluació continua del treball realitzat per l'estudiantat al llarg del curs (20%) y avaluació de supòsits pràctics (20%).
- Per a aprovar l'assignatura és necessari obtenir un mínim del 50% de la nota total de la prova (avaluació final individual com un pes del 60%) i un mínim del 50% de la puntuació dels informes i supòsits pràctics (amb un pes del 20%).

Convocatòria 2:

- El alumnat que haja superat en la primera convocatòria un mínim d'un 50% del requerit en l'avaluació individual seguirà el mateix sistema d'avaluació descrit per a convocatòria 1.
- L'alumnat que en la primera convocatòria no haja superat un mínim d'un 50% en l'avaluació contínua, realitzarà una prova de supòsits pràctics, similar a la realitzada per a la primera convocatòria.

Us recordem que:

El plagi és "l'acció de deshonestat al moment de copiar en el substancial obres alienes presentant-les com a pròpies" (Reducindo et al., 2017, p. 300). I, el ciberplagi "ocorre quan es presenta un treball com a fruit del treball personal quan realment és informació copiada parcial, mitjana o totalment d'un autor sense cap mena de crèdits o bibliografia. Normalment succeeix amb textos [...] en línia" (Sarrià i De Francisco, 2018, p. 4).

No incórrer en pràctiques com les referides implica fer un ús responsable i ètic de la informació que s'utilitza en els treballs acadèmics. Les Normes APA-7a Edició són l'instrument imprescindible per a aconseguir l'honestat acadèmica tal com us indicarem en els treballs d'avaluació contínua que presenteu al llarg del quadrimestre.

Dit l'anterior, a partir del segon quadrimestre de primer curs, en totes les assignatures es prestarà especial atenció, en l'avaluació contínua de treballs, al compliment de les pràctiques d'honestat acadèmica i respecte per la propietat intel·lectual de tercers, mitjançant l'ús de la citació i presentació de treballs acadèmics, seguint normes APA-7a edició.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Berger, K. S. (2009). *Psicología del desarrollo: Adultez y Vejez*. Madrid: Médica Panamericana.
- Herranz, P. y Contreras, A. (2018). *Psicología del Desarrollo para Trabajadores Sociales*. Madrid: Sanz y Torres.

- Papalia, D. y Martorell, G. (2017). Desarrollo Humano. Madrid: McGraw-Hill.
- Pérez-Pérez, N. y Navarro-Soria, I. (2011). Psicología del desarrollo humano: del nacimiento a la vejez. Barcelona: Club Universitario, ECU.
- Pinazo, S. y Sánchez, M. (2005) (coord.). Gerontología. Actualización, innovación y propuestas. Madrid: Pearson.
- Triadó, C, Celdrán, M. y Villar, F (2019) (coors). Desarrollo adulto y envejecimiento. Madrid: Alianza
- Shaffer, D.R. (2002). Desarrollo social y de la personalidad. Madrid: Thompson.

Complementàries

- Calero, M.D., Navarro, E. (2006). La plasticidad cognitiva en la vejez: técnicas de evaluación e intervención. Barcelona: Octaedro.
- Cantón, J., Cortés, M.R. (2004). Malos tratos y abuso sexual infantil. (p. 1-171). Madrid: Siglo XXI. Epidemiología
- Cerezo, M.A., Trenado, R., Pons-Salvador, G. (2009). Prevención del maltrato infantil. El apoyo a los padres y sus relaciones con los hijos y el fomento de las buenas prácticas. En Violencia intrafamiliar: hacia unas relaciones familiares sin violencia. Instituto Universitario de la Familia, 3, 61-68. Universidad de Comillas, Madrid.
- Craig, G.S. (2001). Desarrollo Psicológico. Madrid: Prentice-Hall.
- Ezpeleta, L. (2005): Factores de riesgo en psicopatología del desarrollo. Editorial Masson.
- Fernández-Ballesteros, R. (2004). Gerontología social. Madrid: Pirámide. (p. 105-151), (p. 201-227).
- Gomez, I., et al. (2008), Guía para una jubilación satisfactoria. Madrid: IMSERSO
- IMSERSO (2012). Las personas mayores en España. Informe 2010. Madrid: IMSERSO.
- IMSERSO (2011). Libro Blanco del Envejecimiento Activo. Madrid: IMSERSO.
- Jimenez, L., Menendez, S. e Hidalgo, V. (2008). Un análisis de los acontecimientos vitales estresantes durante la adolescencia. Apuntes de Psicología, 26 (3), 427-440.
- López, F. y Ortiz, M.J. (2003). Desarrollo afectivo y social. Madrid: Pirámide.
- Menéndez, S., Muñoz, A. y Granado, C. (2007). El desarrollo psicológico en el ciclo vital. Guía de actividades académicas dirigidas. Málaga: Aljibe.
- Moya, A. y Barbero, J. (Coord.) (2005). Malos tratos a personas mayores: guía de actuación. (pp. 23-32; 113-171). Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales. Secretaría de Estado de Servicios Sociales, Familias y Discapacidad. Madrid: IMSERSO.
- Muñoz, J. (2004). Personas mayores y malos tratos. (pp. 15-40; 41-59; 101-115; 117-134). Madrid: Pirámide.
- Pinazo, S. y Lluna, J. (2011). Menores criados por sus abuelas. Mejora de la pautas de cuidado a menores en acogimiento familiar en familia extensa a través de un programa de intervención psicoeducativo. Revista sobre la infancia y la adolescencia, 1, 14-34 - Septiembre 2011.

- Pons-Salvador, G. (2007). La influencia del divorcio sobre los hijos: factores moduladores del impacto psicológico. Letras de Deusto, Vol. 37, 115, 109-121.
- Reducindo, I., Rivera, L. R., Rivera, J., Olvera, M. A. (2017) Integración de plataforma LMS y algoritmo de código abierto para detección y prevención de plagio en Educación Superior. Revista General de Información y Documentación 27(2), 299-315. <https://revistas.ucm.es/index.php/RGID/issue/view/3197>
- Rodrigo, M.J. y Palacios, J. (2000). Familia y desarrollo humano. Madrid: Alianza.
- Sarriá, J. F. y De Francisco, J. C. (2018). Ciberplagio académico: un tema de importancia. Lite ¡A tu alcance!, 68, 4-12. <https://es.calameo.com/read/00557874303bfa3c48182>
- Trenado, R., Pons-Salvador, G. y Cerezo, M.A. (2009) Proteger a la infancia: apoyando y asistiendo a las familias. Papeles del Psicólogo, 30(1), 24-32.
- Triana, B. y Rodrigo, M.J. (2000). Familias con miembros adictos a las drogas y al alcohol. En M. J. Rodrigo y J. Palacios (coord.), Familia y desarrollo humano (pp. 423-442). Madrid: Alianza
- Zacarés, JJ y Serra, E. (1997). La madurez personal: perspectivas desde la psicología. Madrid: Pirámide

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

FITXA D'ADDENDA DE LA GUIA DOCENT 1r quadrimestre CURS 2020-21	
Nom d'assignatura	Desarrollo Psicológico en el Ciclo Vital
Titulació	Trabajo Social

1. CONTINGUTS

Es mantenen els continguts i es distribuiran segons els diferents tipus de sessions (presencials o per videoconferència síncrona).

2. VOLUM DE TREBALL I PLANIFICACIÓ TEMPORAL DE LA DOCÈNCIA

Les sessions de videoconferència síncrona es destinaran a docència teòrica i les activitats pràctiques es realitzaran en sessions presencials la planificació precisa de les quals s'especificarà al començament del curs.

3. METODOLOGIA DOCENT

PER A TOT L'ESTUDIANTAT

- Se seguiran classes per videoconferència síncrona
- Es realitzaran presencialment les activitats pràctiques i tutories col·lectives establertes en la guia docent.
- Les tutories individuals seran preferentment virtuals.
- En cas que la situació sanitària imposara que la totalitat de la docència es desenvolupara online, es substituiran totes les sessions per pujada de materials a Aula virtual, videoconferència síncrona o transparències locutades. En el cas de les activitats pràctiques, es garantirà la interacció amb estudiantat mitjançant videoconferència o fòrum o chat en aula virtual. Donat el cas, les adaptacions corresponents seran comunicades a través de l'aula virtual per l'equip docent de cada assignatura.

PER A ESTUDIANTAT VULNERABLE O AFECTAT

S'adaptarà la metodologia a les següents activitats no presencials:

- Seguir classes per videoconferència síncrona
- Treballs individuals assignats
- Tutoria per videoconferència
- Desenvolupament de projecte individual

4. AVALUACIÓ

Es mantenen els criteris de la guia docent quant a la ponderació de l'avaluació de cada tipus d'activitat. En cas d'estudiantat vulnerable o afectat, la proporció de qualificació de les activitats de grup avaluables es traslladarà a activitats individuals.

En cas que la situació sanitària imposara que la prova final es desenvolupara online, es proposarà una avaluació per la següent modalitat:

- Prova escrita individual per tasca síncrona mitjançant qüestionari per aula virtual.
- Prova escrita individual asíncrona mitjançant cas pràctic per aula virtual.
- Prova oral per videoconferència BBC, en el cas que no es pugui realitzar cap de les opcions anteriors.

5. BIBLIOGRAFIA

Es manté la bibliografia existent en aula virtual. Si la situació sanitària imposara tancament de biblioteques, es facilitaria material de suport a través de l'aula virtual.

